

A Maria Dolors Orriols (Vic, 1914 - Barcelona, 2008) li va tocar viure un mal moment històric per ser dona, escriptora i catalana. La seva obra literària no va poder tenir la difusió que li hauria pertocat. El llibre 'Maria Dolors Orriols, viure i escriure' (Eumo Editorial), de la professora Montserrat Bacardí, treu a la llum aquesta figura injustament oblidada.

Una escriptora a contracorrent

Maria Dolors Orriols, reivindicada en un llibre de Montserrat Bacardí publicat per Eumo

Vic

Jordi Vilarrodà

Va escriure la primera gran novel·la sobre la Guerra Civil tres anys abans que *Incerta glòria* de Joan Sales, va projectar la primera revista cultural en català de la postguerra, va narrar la desaparició de Sant Romà de Sau i, per si fos poc, va ajudar a bastir el Museu d'Art de Catalunya al costat d'Alexandre Cirici. I malgrat això, Maria Dolors Orriols és una més de les dones oblidades en el panorama literari i cultural de Catalunya.

Aquest buit el vol omplir Montserrat Bacardí, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i autora de *Maria Dolors Orriols. Viure i escriure* (Eumo Editorial), un extens estudi que posa en relació el context vital i històric de l'escriptora amb les vicissituds de la seva obra literària, part de la qual va estar oculta durant més de tres dècades. Bacardí es va enamorar de l'autora vigatana quan estava buscant novel·lística sobre la Guerra Civil, a principis dels anys 90, i es va topar amb *El riu i els inconscients*, una de les obres mestres d'Orriols. "No m'ho podia creure, que existís una novel·la com aquella". A partir d'aquí va continuar la seva recerca, ara potenciada amb el fons personal de l'escriptora, cedit a la UVic-UCC per la família l'any passat.

L'expressió *viure i escriure* del títol no és gratuïta. Maria Dolors Orriols "va fer de l'escriptura la seva vida", i en sentit invers, va portar als llibres la seva experiència vital. "Tot el que va escriure té un fort component autobiogràfic", al marge del que són estrictament les seves memòries, recollides a *Escampar la boira* (Absis, 2003). La seva trajectòria tindrà dues grans etapes creatives: la primera, en la immediata postguerra i la segona, des del final de la dictadura. Entre els anys 1949 i 1953, aïllada a casa seva, viu "una època fecundíssima" de la qual sorgiran els primers llibres, com els contes de *Cavalcades* i la novel·la *Retorn a la vall*, que aconsegueix publicar gràcies a una editorial de

Montserrat Bacardí, amb el llibre publicat per Eumo, aquest dimarts a la seu d'EL 9 NOU

La noia de Can Merinos de Vic

Vic Maria Dolors Orriols va néixer a Vic, en el si de la família que regentava la botiga de Can Merinos, a l'única casa que no té voltes de tota la plaça Major. Es va casar jove amb el metge barceloní Nicolàs Lloret, més gran que ella, i se'n va anar a viure a la capital. Allà va passar, per exemple, la Guerra Civil. El dia de l'entrada dels *nacionals* a Barcelona, pren consciència del que acaba de passar, i de les conseqüències que això tindrà per a ella, que ja té clar que voldria dedicar-se a escriure: "Si havia sortit al carrer per convèncer-me de la nostra derrota, allà en tenia la prova", escriuria anys més tard a la novel·la *Cop de porta*. Animada per un amic, Alexandre Riera, continua treballant com si al seu entorn no hi hagués el daltabaix: "El seu és un compromís amb el país perdut", explica Bacardí. No viurà a Osona, però hi conservarà sempre el vincle i en farà, en bona part, el seu univers literari.

textos jurídics, Juris, que és propietat de Josep Planchart, antic dirigent d'Estat Català i amic de la família. També en aquesta època treballa per publicar la primera revista cultural en català de la postguerra, *Aplec*, "l'única dels anys 40 i 50 que obté el permís oficial per publicar-se fent veure que és un aplec de textos". Sortirà, i no durarà més que unes hores a la venda, el primer número. Però és un indicatiu de la seva voluntat de donar a la cultura catalana una projecció cara enfora, més enllà de la clandestinitat.

No tindran la mateixa sort dos dels seus títols fonamentals, començant per *El riu i*

els inconscients, la novel·la sobre la Guerra Civil. Acabada l'any 1953, no va sortir fins al 1990, però amb un impacte molt menor del que hauria tingut si hagués pogut aparèixer quan tocava. "Una novel·la extraordinària, escrita amb una gran ambició temàtica i formal: el contrapunt del riu que té veu pròpia respecte a la veu dels inconscients, que som tots plegats". I que abasta també l'abans i el després de la guerra, com *Incerta glòria*, que va aparèixer el 1956. "No va ni provar d'editar-la, era la novel·la d'una escriptora republicana i crítica amb la mediocritat i la misèria de la postguerra". Després vindrà

Petjades sota l'aigua, un relat sobre la creació de l'embassament de Sau i la vida que fa desaparèixer sota l'aigua. "Aquesta és coral, inclou els personatges que han vingut de fora a fer el pantà i els fa parlar en la seva llengua". L'acaba el 1955 i no es publica fins al 1984, quan ho fa la llavors incipient Eumo Editorial. Dedicada durant uns anys al món de l'art com a marxant i museista, Orriols tornarà a escriure, incessantment, des dels anys 80 fins poc abans de la seva mort: cinc novel·les més, "totes diferents" perquè, per a ella, cada creació era on s'hi jugava allò que havia volgut ser sempre: escriptora.

El guitarrista Àlex Garrobé, a Can Puget

Manlleu Amics de la Música de Manlleu continua el seu cicle de concerts aquest divendres amb l'actuació del guitarrista Àlex Garrobé. Interpretarà, entre altres peces, una sonata dedicada a *Platero y yo* de Juan Ramon Jiménez. L'actuació serà a 2/4 de 10 del vespre, a la sala d'exposicions de Can Puget.

Un documental sobre Lourdes, a Manlleu

Manlleu El cinema Casal de Gràcia projecta diumenge en dues sessions extraordinàries (11 matí i 5 tarda) el documental *Hospitalarios*, rodat per Jesús Garcia Colomer a partir de la seva experiència acompanyant malalts a Lourdes. La sessió es fa en col·laboració amb l'Hospitalitat de Lourdes.

Tango i jazz a la Cava amb músics argentins

Vic Són tots dos argentins i es van conèixer a Catalunya. Marcelo Mercadante (bandoneón) i Juan Esteban Cucci (piano) parteixen de l'arrel del tango i el connecten amb les sonoritats contemporànies del jazz en concerts com el que faran divendres (10 vespre) a la Jazz Cava.

Final del cicle Íntims, al Comtal de Ripoll

Ripoll El Teatre Comtal de Ripoll tanca el cicle d'espectacles de petit format Íntims amb la representació aquest divendres (10 vespre) d'*Escenes d'un exode*. Aquesta producció de la Cia. Sargantana aborda la tragèdia dels exilis de migrants, refugiats i expatriats.

Viu el Parc convida al castell de Montesquiu

Montesquiu El castell de Montesquiu serà escenari de la 23a edició de Viu el Parc aquest diumenge, amb activitats de matí i tarda. Està previst, entre d'altres, un ral·li fotogràfic, un taller i un espectacle de màgia i l'actuació de Stromboli Jazz Trio, a més de jornada de portes obertes al castell.

Els Strombers actuen a La Cabra, dissabte

Vic La sala La Cabra de Vic serà escenari aquest dissabte de l'actuació de Strombers, a partir de les 11 de la nit. La banda de Cardona, que en alguns moments ha comptat amb músics osonencs com Ricard Puigdomènech, celebra 20 anys als escenaris, i ho ha fet amb la cançó i videoclip *Cada cop que rius*.

Música i gènere

Ferran Planas, que actualment viu a Moià, guanya la 12a Beca Segimon Serrallonga, de Torelló, i podrà cursar un màster de Musicologia de Gènere a la Universitat de Hannover

Torelló

Miquel Erra

Ferran Planas, graduat en Musicologia per l'Escola Superior de Música de Catalunya, ha estat el guanyador de la 12a edició de la Beca Segimon Serrallonga que convoca l'Ajuntament de Torelló per a l'ampliació d'estudis en universitats estrangeres. Amb els 8.000 euros de la beca, Planas, fill de Calders i actualment resident a Moià –ha viscut set anys a Sant Miquel de Balenyà–, podrà finançar part d'un màster de dos anys a la Universitat de Música, Teatre i Mitjans de Hannover (Alemanya), en l'especialitat de Musicologia de Gènere.

En el seu treball de final de grau, Planas ja havia investigat a l'entorn d'aquesta matèria, i en concret sobre "la construcció d'identitats de gènere en els contractes", explicava ell mateix després de rebre el guardó, dissabte, de mans del flamant alcalde de Torelló,

Ferran Planas, guanyador de la beca, al costat de Marçal Ortuño, Xavier Lozano i Rosa Sayós, dissabte a Casa Parrella

Marçal Ortuño. El jurat de la beca, que compta amb la col·laboració de la Xarxa Vives d'Universitats i l'Aula Segimon Serrallonga de la UVic-UCC, va destacar el caràcter "transversal i interdisciplinari" dels estudis que cursarà Planas. "No es pot enten-

dre la música sense altres disciplines artístiques", va remarcar Planas, que també n'abordarà l'estudi des d'un vessant sociològic. I és que, "més enllà de ser un producte cultural, la música també pot aportar coneixement al món social", va cloure.

L'acte de lliurament va comptar amb la intervenció inicial de la psicòloga torellonca Anna Segura, mereixedora de la beca de 2016, que li va permetre ampliar estudis als EUA. L'avui doctora en Psicologia Clínica i Salut per la UB, que va fer la

Ortuño: "Llarga vida a la beca"

Torelló Els nous alcalde i regidor de Cultura, Marçal Ortuño i Xavier Lozano, respectivament, van agrair als equips de govern que els han precedit l'aposta per aquesta beca i van mostrar la voluntat de "consolidar-la i fer-la créixer" en futures edicions, va remarcar l'alcalde, tot recordant la figura de Segimon Serrallonga, "un dels fills il·lustres del poble". Enguany la beca va rebre 11 projectes, un menys que l'any passat, tots ells d'alumnes de centres de formació superior de Barcelona capital. "Hauré d'analitzar si hi ha hagut prou difusió a d'altres universitats dels Països Catalans", va apuntar Rosa Sayós, en nom de la comissió de selecció.

tesi a l'entorn de la violència contra la infància –"continua sent un àmbit invisibilitzat", va lamentar–, va agrair que l'Ajuntament de Torelló mantingui una beca "tan potent", un bon exemple que "en un poble petit es poden fer coses grans".

Els Grans Concerts presenten la novena edició

La pianista georgiana Katia Buniatishvili serà una de les atraccions principals del cicle

Vic

EL 9 NOU

La pianista georgiana Katia Buniatishvili és un dels noms internacionals destacats de la novena edició dels Grans Concerts, el cicle de música clàssica que L'Atlàntida ha convertit en un dels emblemes de la seva programació, que patrocina la Fundació Puig-Porret i que ara compta també amb el suport de l'hotel Les Clarisses. Com és habitual, el cicle iniciarà la

programació de L'Atlàntida a principis de la propera temporada, amb cinc concerts programats des de l'octubre fins al desembre.

Katia Buniatishvili, pianista que destaca tant per la seva tècnica com per la seva personalitat, interpretarà a Vic un programa centrat en sonates de Beethoven, anticipant d'aquesta manera el 250è aniversari del naixement del compositor, que tindrà lloc durant l'any 2020. Pel cicle també hi passaran el

violoncel·lista francès Jean-Guihen Queyras, el Quartet Casals i el tenor català Xavier Sabaté, aquest últim en un concert amb el conjunt Vespres d'Arnadí. Sabaté presentarà el repertori del seu nou disc *L'Alessandro amante*, amb àries i altres peces barroques dedicades a la figura d'Alexandre el Gran. El concert que es destina a donar oportunitat a joves intèrprets el protagonitzarà Anaïs Oliveras. La jove soprano acaba de

publicar un disc amb l'*Stabat Mater* de Boccherini, que va enregistrar a L'Atlàntida l'estiu passat.

En la presentació, Montse Catllà, directora general de la Fundació L'Atlàntida, va destacar com a eixos del cicle la internacionalitat i singularitat musical, l'accessibilitat cultural i econòmica amb preus que facilitin l'experiència a un nombre de tan gran com sigui possible de persones i "la projecció nacional de la ciutat".

Presentació al Temple Romà del llibre sobre Maria Dolors Orriols

Vic El Temple Romà de Vic acull aquest dimarts la presentació del llibre *Maria Dolors Orriols, viure i escriure* (Eumo Editorial), de Montserrat Bacardit, que reivindica la figura d'aquesta autora vigatana, autora d'una extensa obra narrativa en la postguerra i a finals del segle XX. El treball de Bacardit va obtenir el Premi Fundació Mercè Rodoreda de 2019, que li va permetre dur-lo a terme. La presentació serà a les 7 de la tarda, amb la presència de l'autora i de l'escriptor manlleuenc Jordi Puntí.

Fede Nieto mostra 'El niño anómalo' a la Foster & Wallace

Vic L'escriptor Fede Nieto presentarà aquest dijous a les 7 de la tarda, a la llibreria Foster & Wallace de Vic, el llibre *Niño anómalo* (Hurtado & Ortega Ed), debut literari d'un autor que té un marcat to autobiogràfic. Fede Nieto rememora la infància a l'Argentina, estroncada pel cop d'estat militar i després els seus successius exilis a Estrasburg i Barcelona.

La UVic-UCC renova el suport al Patronat d'Estudis Osonencs

Vic La UVic-UCC ha renovat el conveni de suport al Patronat d'Estudis Osonencs, signat per les dues entitats l'any 2017. El conveni estableix un marc de cooperació per dur a terme accions de caràcter acadèmic, científic i professional. L'acord també afavorirà la cessió d'espais i la formació de pràctiques dels estudiants. La relació entre les dues institucions ha permès portar a terme exposicions com la d'escultures d'Emili Armengol o cicles de conferències com el d'"Acadèmia i societat en el nou mil·lenni", amb vuit investigadors destacats de la UVic-UCC, o la participació en activitats de l'Ateneu.

nyar el premi Alfaguara 2001, algú que ha obtingut tots els premis menys els reservats per a la gent gran.

A *Canciones para el incendio* hi ha tots els ingredients que han fet tan atractiva la seva escriptura: la intensitat sense recórrer a cap excés retòric, la força amb què reflecteix la història d'un país a través d'uns quants personatges i la presència d'elements autobiogràfics, no perquè ens interessem per la seva vida, sinó per donar una visió més humana.

Un altre ingredient eficaç és l'habilitat per crear històries que porten a altres històries. I és significatiu que a *Aeropuerto* esmenti "la urgència de parlar amb una veu entre totes les veus" que a Vázquez el remetien a un vers d'un poeta colombià (León de Grieff, tan present aquí?) i a nosaltres al Machado de *Retrato*: "A distingir m'aturo les veus dels ecos".

De la mateixa manera que al relat que dona títol al llibre se'ns diu una cosa que és aplicable a tot el conjunt: que "no és una història, sinó diverses: o una història amb diversos principis, almenys, tot i que només tingui un final" serveixi de consol a "els fills d'aquest país incendiari, condemnats com estem a recordar i esbrinar i lamentar, i després compondre cançons per a després d'un incendi". Que són les que escoltem ara, en relats tan diferents i que tant tenen en comú. Precisament, és aquesta unitat entre els textos la que ens impedeix d'establir aquí una jerarquia, perquè cada una de les peces resulta im-

Hi ha una visió crítica dels polítics, es desemmascara el fals heroisme, es ridiculitza el servei militar

prescindible.

Amb freqüència el present ens porta al passat i s'estableix un pont. Quan no ho narra un testimoni ho fa un cronista que es veu obligat a investigar i a situar-nos la seva història en un context. No hi ha nostàlgia del passat, sinó presència, tanta que moltes vegades passat i present es confonen, com si es tractés d'un temps absolut. Les dades sobre la realitat colombiana són precises. Hi ha una visió molt crítica dels polítics, es desemmascara el fals heroisme, es ridiculitza el servei militar i, ens diu el narrador de *Las malas noticias*: "Jo, que sempre he sentit una espècie de silenciosa simpatia per la gent que malparla del seu propi país". Al contrari, molts interrogants queden per resoldre, els personatges necessiten explicar per omplir aquest buit que ja és, per si mateix, una narració. |

Juan Gabriel Vázquez

Canciones para el incendio

ALFAGUARA. 272 PÀGINES. 17,90 EUROS

Maria Dolors Orriols als anys quaranta al seu estudi

FONS M. DOLORS ORRIOLS/EUMO

Biografia Narradora, vinculada al món de l'art, Maria Dolors Orriols va ser una precursora de l'autoficció a Barcelona als anys cinquanta

Professió: somiadora

JULIÀ GUILLAMON

Rosa Maria Arquimbau, que quan volia era una harpia, té un retrat pèrfid de Maria Dolors Orriols (Vic, 1914-Barcelona, 2008). Anna Murià li ha escrit des de Mèxic preguntant-li què en sap. "Està casada amb un metge i va sempre acompanyada d'un altre metge. Reuneix gent a casa seva, hi llegeixen i hi berenen sovint. Alta, prima, una mica masculina, no va mai gaire coqueta de vestits ni maquillatges. Té més amistats masculines que femenines. No sembla gaire enraonadora i més aviat sembla una mica esquerra. És rossa d'un color fosc, tenyit". I aleshores burxa una mica amb l'ungla pintada: "T'ha agradat el retrat que te'n faig? Te'n fas una idea? Ja em penso per què m'ho preguntes i, més o menys, endevino per on t'ha arribat el seu nom. La gent amiga nostra (teva i meva d'abans) no la tracta gaire, és una cosa nova, com et dic, i més aviat freqüenta uns altres mitjans diferents. Jo no la conec per això. Jo segueixo tractant la gent d'abans, comprens?".

Error: Anna Murià i el seu marit Agustí Bartra estaven enamorats d'Orriols. N'havien llegit un llibre i els havia agradat força: hi tenien confiança. Que hagués aconseguit treure

una revista en català en ple franquisme (*Aplec*, de la qual només es va publicar un número) no la feia sospitosa de res. Ben al contrari: era un atreviment i una demostració de caràcter.

En qualsevol cas, la carta de Rosa Maria Arquimbau, escrita el 1953, explica l'excel·lència d'Orriols. Va néixer el 1914. Era de la generació de Salvador Espriu, Joan Vinyoli, Ignasi Agustí, Joan Teixidor o Josep M. Boix Selva: la generació partida. Però era una noieta de Vic que, per unes circumstàncies excepcionals, s'havia

Bacardí passa revista al lloc de les dones en la postguerra, la recerca d'un espai vital, la cambra pròpia

embolicat i casat (amb quinze anys!) amb un metge calavera. El marit va tornar a fer el boig ben aviat i ella se'n va distanciar. Llegir, escriure van ser la manera de ser ella al marge de tot i de tothom. L'enginyer Alexandre Riera li va fer de pigmalí i Josep Pous i Pagès li va donar l'empenyeta perquè es decidís a publicar. Vist des de fora era una mica estrany. D'una banda, el

marit havia estat represaliat per la guerra i no podia exercir. De l'altra, els Orriols eren una família de Vic molt confitada. Tenia un germà falangista. El fet que conegués en unes vacances a Alacant el censor Juan Beneyto li va facilitar els tractes amb la censura. Als anys cinquanta va entrar en el món de l'art i va tenir una activitat social remarcable. En destaca la relació amb l'escultor Marcel Martí, una figura interessant, avui oblidada, i la seva participació en el Museu d'Art Contemporani de la cúpula del Coliseum, (els fons del qual han acabat al Museu Víctor Balaguer de Vilanova, per cert) amb Alexandre Cirici i Pellicer.

Orriols era un personatge molt desconegut. Montserrat Bacardí (Ciutadilla, L'Urgell, 1962) n'ha fet un retrat viu i contrastat, a partir dels materials inèdits que conservava el fill, el físic nuclear i també escriptor Antoni Lloret. Reconstitueix l'excel·lència literària d'Orriols, comparable a la de Cèlia Suñol i Maria Aurèlia Capmany, les primeres narradores catalanes de la postguerra. Enfoca el llum sobre dues novel·les, *El riu i els inconscients*, escrita als anys cinquanta, per a la qual va comptar amb l'ajut i el consell de la parella Bartra-Murià i *Petjades sota l'aigua*, que és una precursora de les novel·les actuals de pantans, *Camí de Sirga* de Jesús Moncada i *Allò que va passar a Cardós* de Ramon Solsona. Bacardí passa revista al lloc de les dones en la postguerra, la recerca d'un espai vital, la cambra pròpia. Era una peça que faltava i ara faltaria que alguns dels llibres d'Orriols es reeditessin, que circulessin i que la gent els pogués llegir. |

Montserrat Bacardí

Maria Dolors Orriols, viure i escriure

EUMO. 220 PÀGINES. 19 EUROS